

Гальчинський та ін. - К.: Либідь, 2002. - С. 143 - 157.

2. Мельник Т. Экспортний потенціал України: методологія оцінки та аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Мер/2009_8_9/.../10_Melnuk1.pdf

3. Піддубна Л.І. Экспортний потенціал машинобудівних підприємств регіону: сутність, структура і проблеми диверсифікації / Л.І. Піддубна, Ю.О. Семикоп // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. - №26. – С. 125-133.

4. Піддубна Л.І. Конкуренентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 368 с.

5. Скорнякова Т.В. Экспортний потенціал обробної промисловості України: управління процесом формування: [Монографія] / Т.В. Скорнякова. – К.: Наук.світ, 2006. – С.9.

6. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: [Монографія:]. / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та ін., - у 2т.; Т. II. - К.: КНЕУ, 2006. - 592 с.

*Рецензент д.е.н., професор УПА Прохорова В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 658

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

Гладух М.В., здобувач (УкрДАЗТ)

В статті розглянуто загальне питання економічної безпеки підприємства та її поняття з урахуванням загроз і можливостей, що надається із зовнішнім середовищем і гарантує стабільне та максимально ефективне функціонування розвитку в майбутньому. Встановлено, що ефективна взаємодія із зовнішнім середовищем є одним з найважливіших чинників забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, загроза, зовнішнє середовище, забезпечення, дослідження, захист, підприємство.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ЗАЛОГ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СТОЙКОСТИ ГОСУДАРСТВА

Гладух М.В., соискатель (УкрГАЗТ)

В статье рассмотрено общее понятие экономической безопасности предприятия и ее понятие с учетом угроз и возможностей, которое предоставляется с внешней средой, а также гарантирует стабильное и максимально эффективное функционирование развития в будущем. Установлено, что эффективное взаимодействие с внешней средой является одним из важнейших показателей обеспечения экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, угроза, внешняя среда, обеспечение, исследование, защита, предприятие.

ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE AS A GUARANTEE OF THE STATE ECONOMIC FIRMNESS

Gladuh M.V., degree-seeking student (USA of RT)

In the article it has been stated the general concept of the economic security of enterprise and its understanding with account of the threats and possibilities provided by external environment, and also guarantees the firmness and maximum effective functioning of the development in the future. It has been stated that the effective cooperation with external environment is one of the most important indexes of the enterprise economic security precautions. The strategy of enterprise development considering its economic security state

and built on the basis of choosing the more appropriate scenery from the perspective of efficient resource distribution and action against external environment factors threatening the enterprise having been determined through their evaluation.

Keywords: *Economic security, threat, external environment, perspective, guarantee, investigation, security, enterprise, evaluation.*

Постановка проблеми. Україна отримала від колишнього Радянського Союзу гіпертрофовану структуру народного господарства, державний монополізм у системі управління в усіх сферах, технологічну відсталість виробництва, значну імпорту залежність від постачання енергоресурсів та інших стратегічно важливих товарів і сировини.

Економіка України на сучасному етапі характеризується безліччю перехідних процесів, коли кризи та критичні ситуації є невід'ємною характеристикою функціонування економічних систем всіх рівнів. Тому забезпечення економічної безпеки стає однією з стратегічних державних завдань. Довга економічна криза породила багато непередбачених небезпек і загроз, які з'являються в нашій країні і в ще не зміцнілому бізнесі. На розвиток підприємництва впливає як не стійка політична ситуація, так і економічна ситуація в країні. Все це різко загострило проблему забезпечення економічної безпеки підприємства. Оскільки економіка є основним видом діяльності суспільства, держави й особистості, то економічна безпека – найбільш важлива складова громадської безпеки України. Враховуючи все вище наведене, вважаємо зосередитись на визначенні поняття економічної безпеки підприємств як економічні категорії, причинах, що викликають всебічного розгляду проблеми економічної безпеки в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження наукової літератури, а також аналіз сучасної ситуації з економічної безпеки підприємств підтверджує необхідність розробки методів оцінки та діагностики даного питання. Питанням розробки достатнього рівня економічної безпеки підприємств було приділено багато уваги вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема, Козаченко А.В.[1] розглянув поняття економічної безпеки підприємств як вузько функціональний напрямок. Мова йде о розгляді економічної безпеки підприємств з позиції окремого аспекту діяльності. Іванюта Т.Н. [2] розглядає питання процесу формування та функціонування системи економічної безпеки, пов'язане з постійними інформаційними потоками; Ковальов Д. І, Сухорукова Т. [3] вважають, що економічна безпека підприємств — це захищеність діяльності від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватись до існуючих умов, які не відбуваються негативно на

його діяльності. Геєць В.М. [4] розглядає економічну безпеку підприємств як загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на постійний і стабільний розвиток економіки держави, що включає механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам. К.С. Горячева [5] відзначає, що економічна безпека підприємства – це такий його економічний стан, який характеризується збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.

Таким чином, економічна безпека підприємств включає в себе не тільки державу, а й підприємство і особу, які здійснюють самостійну діяльність і забезпечують власну економічну безпеку.

Метою даної статті є визначення змісту поняття економічної безпеки, її задач та ролі у забезпеченні конкурентоспроможності та економічної стабільності підприємств з урахуванням загроз і можливостей, що надаються із зовнішнім середовищем; обґрунтування необхідності розробки нових підходів щодо управління економічною безпекою підприємства.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Протягом малоефективних економічних реформ 1991-2010рр. виникли та існує значна кількість проблем економічного та соціального характеру, які в комплексі суттєво впливають на стан економічної безпеки. Насамперед до цих проблем слід віднести науково необґрунтовану реструктуризацію та хаотичне реформування галузей народного господарства, неконтрольовані і неефективні приватизаційні процеси, що призвели до величезної зовнішньої заборгованості, руйнування стабільних зв'язків і традицій в освіті, медицині, культурі та правоохоронній системі.

У сучасних умовах, коли Україна здобула світове визнання та розширює кордони свого співробітництва, її економіка виявилась не готовою до тих перетворень, які вже відбулися в країні. Суб'єкти підприємницької діяльності, державні установи, інші організації є вразливими та нестійкими до дій зовнішніх факторів. Основними завданнями економічної безпеки є: забезпечення безперервного економічного зростання, приборкання інфляції та безробіття,

формування ефективної структури економіки та розвинутого ринку цінних паперів, скорочення дефіциту бюджету та державного боргу, забезпечення соціального захисту та підвищення якості життя населення, підтримка стійкості національної валюти.

Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним його громадянином. Економічна безпека підприємства - це захищеність його діяльності від негативних впливів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різні варіанти погроз чи пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на діяльності. Зміст даного поняття містить у собі систему мір, що забезпечують конкурентоспроможність і економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників.

При впровадженні політики економічної безпеки необхідно також врахувати зовнішньоекономічні аспекти, комплексний ефективний вплив на неї зовнішніх факторів, що спричиняє актуалізацію питання проведення поглиблених досліджень соціальних та економічних процесів і явищ зовнішньоекономічної безпеки. Ми повинні зосередитись на аналізі методів оцінки економічної безпеки країни, визначенні ступеня діючих та ймовірних загроз, обґрунтуванні цілей та перспектив подальшого розвитку в даній сфері, діагностиці забезпечення економічної безпеки підприємства та розробці стратегій економічної безпеки підприємства.

Невід'ємним елементом дослідження економічної безпеки підприємства є вибір її критерію. Під критерієм економічної безпеки підприємства розуміються ознака або сума ознак, на підставі яких може бути зроблений висновок про те, чи перебуває підприємство в економічній безпеці.

Економічна безпека розглядається як найважливіша якісна характеристика економічної системи, що визначає її здатність підтримувати нормальні умови життєдіяльності населення, стійке забезпечення ресурсами розвитку народного господарства, а також послідовну реалізацію національно-державних інтересів. На жаль, дуже часто керівники підприємств не готові повноцінно оцінити потребу створення надійної системи економічної безпеки. Це пов'язано з тим, що ця область знаходиться в компетенції держави або спеціальних органів. Саме це є причиною нерозуміння особливостей даної проблеми, не віднесення їх до ключових напрямків діяльності підприємства. В умовах відсутності програм по

забезпеченню економічної безпеки найбільш складно визначити певні дії, необхідні для захисту життєво важливих ресурсів підприємств. Дуже часто випадають з поля зору керівників фірм організаційно-технічні та правові засоби та способи захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Незважаючи на певну позитивну динаміку економічних процесів щодо розвитку підприємництва в Україні протягом останніх років (що виявляється у збільшенні числа суб'єктів господарської діяльності, кількості малих підприємств (в тому числі на 10 тисяч осіб наявного населення), підвищенні частки малих і середніх підприємств у загальній кількості суб'єктів підприємницької діяльності, збільшенні обсягів виготовленої і реалізованої продукції одним підприємством, зокрема у секторі малого і середнього бізнесу, поступовому удосконаленні галузевої структури підприємництва), ці зміни є загалом недостатніми для того, щоб стверджувати про поступове зміцнення економічної безпеки бізнесу в Україні. Актуальність проблеми забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні набуває також особливої гостроти внаслідок існування таких причин: недостатня керованість з боку держави процесів формування сектора малого бізнесу та ділової активності населення загалом у період ринкової трансформації економіки і суспільного життя; недосконале конкурентне середовище, бюрократичні та обтяжливі процедури державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; наявність проявів концентрації (монополізації) товарних ринків та механізму доступу до обмежених господарських ресурсів і прав діяльності; існування штучних бар'єрів у започаткуванні/здійсненні роботи підприємств, корупції у відносинах «бізнес - влада»; надмірний рівень криміналізації і тінізації економіки; недостатній рівень соціальної відповідальності бізнесу тощо.

Перешкоди створенню економічно сприятливих умов для розвитку і зміцнення економічної безпеки підприємництва в Україні необхідно визнати системними через відсутність достатньої уваги з боку як центральних, так і регіональних органів державного управління до питань економічної безпеки бізнесу, недосконалість законодавства та державної регуляторної політики. Останнє створює загрозу функціонуванню і подальшому розвитку підприємництва.

Окремого розгляду потребує питання про визначення ступеня діючих та ймовірних загроз економічної безпеки підприємств. Небезпекою для підприємства може стати не стільки пряма загроза, але і невизначеність зовнішнього середовища, яка

не дає можливості підприємству вчасно мобілізувати свої сили для різкого негативного удару ззовні або, навпаки, відкритися при наближенні сприятливої події.

На нашу думку, економічна безпека підприємств - це комплекс заходів або сукупність управлінських дій, спрямованих на забезпечення стабільної діяльності підприємства незалежно від ступеня негативних впливів та характеру загроз, які виникають у зовнішньому середовищі і здатності швидкої адаптації внутрішнього середовища до мінливих умов внутрішнього середовища.

Враховуючи той факт, що підприємство постійно знаходиться в нестабільних зовнішніх та внутрішніх умовах, забезпечення економічної безпеки передбачає чітке відокремлення, аналіз та оцінювання існуючих та можливих загроз та розроблення на основі проведеної роботи ефективних протидіючих та попереджувальних заходів.

В економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення узагальнюючого рівня економічної безпеки, оскільки складові, які її визначають, дуже різноманітні, а їх вагомість на кожному підприємстві різна. Оцінка економічної безпеки, як правило, зводиться до детального аналізу за кожною складовою, проте загальний висновок зробити досить складно.

Як показує світовий досвід, забезпечення економічної безпеки - це гарантія незалежності країни, умова стабільності й ефективності життєдіяльності суспільства, досягнення успіху. Тому забезпечення економічної безпеки належить до числа найважливіших національних пріоритетів.

Економічна безпека являє собою сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, що сприяють ефективному динамічному зростанню національної економіки, її здатності задовольняти потреби суспільства, держави, індивіда, забезпечувати конкурентоспроможність на зовнішніх і внутрішніх ринках, що страхує від різного роду погроз і втрат.

Економічна безпека країни повинна забезпечуватися, насамперед, ефективністю самої економіки, тобто, поряд із захисними заходами, здійснюваними державою, вона повинна захищати сама себе на основі високої продуктивності праці, якості продукції і т.д. Забезпечення економічної безпеки країни не є прерогативою якого-небудь одного державного відомства, служби. Вона повинна підтримуватися всією системою державних органів, всіма ланками і структурами економіки.

Висновки. Обґрунтовано необхідність впровадження нових підходів щодо управління економічною безпекою підприємства, які на

відміну від існуючих забезпечать більш високий рівень роботи підприємства на ринку, позитивно вплинуть на рівень ефективності функціонування в невизначених умовах та сприятимуть досягненню поставлених цілей підприємницької діяльності з максимальною продуктивністю, оскільки відображають найбільш широкий спектр можливих ситуацій і дають змогу послідовно і, не втрачаючи певних деталей, швидко зорієнтуватися в умовах невизначеності та загроз. Не претендуючи на вичерпність аналізу, слід зробити висновок, що розкриті концептуальні аспекти економічної безпеки підприємства доводять необхідність формування системи її забезпечення на підприємствах України, що вплине на ефективність їх функціонування у мінливому навколишньому середовищі. Об'єктивними передумовами забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства на етапі розвитку економіки виступають: складне фінансово-економічне середовище діяльності; інфляційні процеси та зменшення купівельної спроможності населення; недосконале конкурентне середовище з перешкодами доступу до ресурсів та ринків, прав діяльності; мало керовані процеси розвитку більшості сфер і ринків; надмірне та недосконале оподаткування бізнесу; істотна тінізація економіки; недостатність уваги з боку державних органів до проблеми фінансово-економічної стійкості підприємств. Більше того, невисока ефективність існуючих методів управління безпекою підприємства підтверджує необхідність удосконалення економіко-математичних методів та моделей, які дають можливість комплексно описувати всі складники системи фінансово-економічної безпеки підприємства і взаємозв'язки між ними, визначати ефективну стратегію управління системою безпеки, прогнозувати динаміку основних показників функціонування та фінансово-економічного стану підприємства. Сьогодні економічна безпека підприємств будь-якої країни - це загальнонаціональний комплекс заходів, спрямований на стійкий розвиток і вдосконалення її економіки, якій обов'язково включає також механізм протидії зовнішнім і внутрішнім погрозам або ризикам, часто супутнім діяльності держави, як суб'єкту фінансових відносин.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения /А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, О.М. Ляшенко. – К.: Либра, 2003. – 280с.
2. Иванюта Т. Н. Основные подходы к формированию системы экономической

безопасности на предприятиях / Т. Н. Иванюта // Молодой ученый. — 2013. — №4. — С. 215-223.

3. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. -1998г. - №5.- С. 48-52.

4. Геєць В. М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В. М. Геєць. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.

5. Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення / Б.В. Губський.- К.: Укрархбудінформа, 2001. - 121 с.

6. Сумець О.В. Стратегія підприємства. Теорія, ситуації, приклади: Навч. посібник / О.В. Сумець.- К. : ВД “Професіонал” , 2005.- 354 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Дейнека О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.*

УДК 331.108.2:658(477)

МІСЦЕ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Гречішкіна А.А., асистент (УкрДАЗТ)

У статті розглянуто структуру економічної безпеки підприємств, проаналізовано підходи до визначення її складових, з урахуванням специфіки галузі визначено зміст складових економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, досліджено роль персоналу в формуванні стану економічної безпеки за складовими та визначено місце кадрової безпеки в системі інших складових економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

Ключові слова: економічна безпека, кадрова безпека, функціональні складові, підприємства залізничного транспорту

МЕСТО КАДРОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Гречишкіна А.А., ассистент (УкрГАЗТ)

В статье рассмотрена структура экономической безопасности предприятий, проанализированы подходы к определению ее составляющих, с учетом специфики отрасли определено содержание составляющих экономической безопасности предприятий железнодорожного транспорта, исследована роль персонала в формировании состояния экономической безопасности по составляющим и определено место кадровой безопасности в системе других составляющих экономической безопасности предприятий железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: экономическая безопасность, кадровая безопасность, функциональные составляющие, предприятия железнодорожного транспорта.

PLACE OF HR SECURITY IN THE ECONOMIC SECURITY RAILWAY TRANSPORT ENTERPRISES

Grechishkina A.A., assistant, Ukrainian State Academy of Railway Transport

In the unstable economic situation, the successful operation of enterprises and economic development of Ukraine is largely dependent on the improvement of their activities in the field of economic security and therefore it is necessary to study and implement economic security depends on various factors: the activities of competitors, unfair contractors unfavorable policy state and others. But the greatest threat to economic stability and violation of stability is the internal conditions - namely staff. No one and nothing can cause more harm to the company than its employees who have more access to all of the elements, able to pass security, access to databases can just hear it necessary or ask other employees.

The article is a comprehensive study and analysis of the structure of economic security for its functional